

הפריש אשם להתכפר בו, והמיר בו. ונפל בו מום, וחילל קדושתו על בהמה אחרת, וגם היא אשם כמותו. ועתה נאבד אותו אשם השני ונתכפר באחר. ואחר כך נמצא, וניתק לעולה. נמצא שאותו קרבן השני שעתה הוא עולה, הוא גוף אחר מהאשם הראשון שנפל בו מום [שבו אין ממירים הואיל וכבר המירו בו], וגם קדושה אחרת, שהרי ניתקה ממנו קדושת אשם לקדושת עולה.

בכל אלו דנה הגמרא. ויש בענין זה שתי לשונות בגמרא, לשון הבבלי ולשון הירושלמי — במה אכן הסתפק רבי אבין.

בעי רבי אבין: לדברי האומר "אין ממירין וחוזרין וממירין", מה הדין אם הפריש אשם להתכפר בו, והמיר בו. ועליו אינו חוזר וממיר.

והומם הראשון, שנפל בו מום, וחיללו על ט-ב קרבן אחר, ואותו אחר [השני] אבד, ונתכפר

א. "שני גופים וקדושה אחת". כגון: הפריש אשם להתכפר בו, והמיר בו. ועליו אי אפשר לחזור ולהמיר בו. אלא שנפל בו מום, וחילל קדושתו על בהמה אחרת. ונמצא עתה שהבהמה האחרת היא קרבן אשם, ויש לה אותה קדושת אשם, אלא שהוא גוף אחר.

ב. "שתי קדושות וגוף אחד". כגון: הפריש אשם להתכפר בו, והמיר בו, ועליו כמו שהוא אי אפשר לחזור ולהמיר עליו. אלא, שנאבד, ונתכפר באשם אחר שהפריש מעדרו והקדישו לאשם, והקריבו, ואחר כך נמצא הראשון. ודינו אחרי הימצאו, שהוא "ניתק לעולה", שניתקת קדושתו מקדושת אשם והרי הוא עולה, כדין אשם שכיפרו בעליו באחר. (424) נמצא, שבהמה זו עצמה אין בה אותה קדושת אשם הקודמת [שקדושה זו כבר "נתרוקנה" מדין תמורה, אחרי שהמירו כבר עליה], ויש לה קדושה אחרת.

ג. "שני גופין ושתי קדושות". כגון, (425)

עליו! ונמצא הראשון וניתק לעולה, ומיבעי ליה אם חוזרין וממירין על הראשון שהוא גוף אחר וקדושה אחרת? ובציור זה לא נצטרך לומר שהומם וחיללו.

ומתמצים מן הסברא, שבאופן זה פשוט לו לרבי אבין שהראשון לא איבד "כחו" להמיר בו מחמת השני. כלומר, על השני הבא מחמת הראשון וקדושתו היא מכחו — יתכן להסתפק ולומר שאיבד "כחו" העצמאי לגבי דין תמורה, ויש צד לומר שאין ממירין עליו. אבל להיפך לא יתכן לומר כן, ופשוט שממירין עליו.

וחוזרים ומקשים, שבכל זאת יש לצייר "שני גופין ושתי קדושות" באופן אחר, בלי שהומם. והוא: הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו. ונאבד, והפריש אחר להתכפר בו, ונמצא

ששותפין שהמירו לא נתפסת התמורה, ובכל זאת לוקין. הרי שהמלקיות היא על מעשה התמורה ולא על חלות התמורה?

424. רש"י כתב שניתק לעולת נדבת ציבור. ועיין רש"י הטוען שלא יתכן, כי לדעת הסובר שניתק לעולת צבור אינו עושה תמורה, אלא רק למאן דאמר שניתק לעולת יחיד — עושה תמורה, ואליבא דידיה בעי רבי אבין. והמראה כהן גורס כן ברש"י. ועיין בשפת אמת.

425. הקשו התוס' בשיטה מקובצת בהשמטות: למה לא ציירה הגמרא "שני גופין ושתי קדושות" באופן זה: הקדיש אשם להתכפר בו [ולא המיר עליו] ונאבד והפריש אחר להתכפר בו, והמיר

שגם נאבד ונתכפר בינתים באחר והועברה קדושתו מאשם לעולה?

אי, ואם בעייתו היא, **ב"שתי קדושות וגוף אחר**, ומיבעי ליה: מפני שהיא קדושה אחרת יש צד לומר שמימר, או דילמא, כיון שהוא גוף אחד אינו עושה תמורה —

קשה: **תיבעי ליה**, היה יכול רבי אבין למיבעי, **בלא הומם** ולא חיללו? וכך היה צריך למיבעי: הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו, ואבד הראשון ונתכפר באשם אחר, ואחר כך נמצא הראשון וניתק לעולה, ועתה הוא גוף אחד [וכבר המיר עליו] אלא שניתק לקדושה אחרת —

וצדדי האיבעיא הם: האם יכול להמיר בו הואיל וקדושה אחרת היא, או דילמא, כיון שהוא גוף אחד וכבר המיר עליו — אינו יכול לחזור ולהמיר עליו. ולמה לו לרבי אבין להעמיד את בעייתו באופן שגם הומם וחיללו?

ועתה מקשה אבין: איזו מן שתי האיבעיות איבעי ליה?

ומבאר הגמרא: **ורבי אבין, הדא מגו הדא**, אחד מתוך אחד, **קמיבעיא ליה**. כלומר, אין כאן איבעיא אחת, אלא שתי איבעיות "זו מתוך זו". ובתחילה איבעיא ליה **ב"שני גופים וקדושה אחת**, ולא נתפשט לו, ואחר כך איבעי ליה: **אם תימצוי לומר**, ותוכיח ממשנה או ברייתא או סברא, **ששני גופין וקדושה אחת לא** ממירין עליו, **משום**

באשם אחר [שלישין], ונמצא אותו אשם [השני] שנתחלל על האשם הראשון. וכיון שנמצא אחרי שנתכפר באחר, הריהו **ניתק לעולה** —

ועל אותו קרבן עולה בעי רבי אבין: **מהו שימיר בו?**

וצדדי הספק הם: האם אנו אומרים, כיון שקדושתו באה מכח האשם הראשון, שעליו אין ממירין, מאחר שכבר הומר בו, כך אין ממירין על העולה. או יתכן, הואיל והוא "גוף" אחר [בהמה אחרת] וגם "קדושה" אחרת [איננו אשם אלא עולה] — הילכך ממירין בו.

ובבעיה זו יש שני דברים שבהם "הועברה" הקדושה, ולכן דנה הגמרא:

אמר אבין: מאי קא מיבעיא ליה?

אי ב"שני גופים וקדושה אחת, והאיבעיא היא מפני שהוא גוף אחר יש צד לומר שמימר. או דילמא, כיון שהיא קדושה אחת עם הראשון לכן אינו עושה תמורה, קשה: **תיבעי ליה**, היה יכול רבי אבין למיבעי, **בלא נתכפר** באחר. וכך היה צריך למיבעי: הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו, והומם הראשון וחיללו על אחר — וצדדי האיבעיא הם: האם יכול להמיר על זה האחר הואיל וגוף אחר הוא, או דילמא, כיון דכחו בא מכח הראשון שכבר הומר בו, וקדושה אחת היא והוא אשם כמוהו — אינו יכול להמיר. ולמה לו לרבי אבין לצייר את בעייתו באופן

אם אפשר להמיר עליו. ולמה לא ציירה הגמרא באופן זה? והתוס' אינם מתרצים.

הראשון לפני שנתכפר בשני ונתכפר בראשון. ועתה ניתק השני לעולה, והוא גוף אחר וקדושה אחרת, וקדושתו מחמת הראשון — ויש למיבעי

אמר אביי: הדין (428) קא מיבעיא ליה, מה היא עיקר בעייתו? אי, אם עיקר בעייתו היא השנייה, קדושה אחרת באותו הגוף, קשה: לא ניבעי, אינו צריך למיבעי את בעייתו הראשונה: הוּמַם וחיללו על (429) אחר —

אי, ואם עיקר בעייתו היא הראשונה, גוף אחר (430) באותה קדושה, קשה: לא ניבעי, אינו צריך למיבעי את בעייתו השנייה: נתכפר באשם אחר.

כלומר, הלא הן שתי איבעיות נפרדות, ולכל אחת מהן סברא אחרת לומר שעתה יכול להמיר בו. ולמה כללם באיבעיא אחת?

ומתרצינן: אכן, הן שתי איבעיות, ולא נשאלו ביחד. אלא, ורבי אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה. כלומר, בתחילה איבעי ליה: הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו, והוּמַם וחיללו על אחר — מהו שיחזור וימיר על אותו אשם אחר? וצדדי הספק הם: מי אמרינן: באשם ראשון הוא דאין חוזר וממיר בו, הואיל וכבר המיר בו, אבל כשנתחלל, והקדושה הועברה בגוף אחר, (431) אף על גב דקאים [שהוא עומד] באותה (432) קדושה, ושניהם אשם, חוזר וממיר. או דילמא, יתכן לומר: כל שהוא באותה קדושה — אין חוזר וממיר.

זו היתה בעייתו הראשונה. ואחר כך איבעיא ליה:

דבההיא קדושה הא איתמר (426) בה חדא זימנא, כבר הומר בקדושה זו פעם אחת —

אם נישאר במסקנא זו, עדיין יש למיבעי: שני גופין ושתי קדושות, מהו? האם יש צד לומר כיון שגם הקדושה נתחלפה לה באחר, עושה תמורה. או דילמא, הואיל וסוף סוף קדושתה באה מכח הראשון שכבר הומר בו, אינו חוזר וממיר עליו.

ומסקינן: תיקו. האיבעיות לא נפשטו!

לישנא אחרינא, והיא לשון תלמוד ירושלמי. ולפי לשון זו לא בעי רבי אבין ב"שני גופין ושתי קדושות" אלא: בעי רבי אבין שתי איבעיות נפרדות, ושתיהן הן לרבי יוחנן דאמר: אין ממירין וחוזרין וממירין.

האיבעיא הראשונה היא: הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו, והוּמַם, נפל בו מום, וחיללו על אחר, ומיבעי ליה: מהו שיחזור וימיר בו באותו אחר, שהוא קדושה אחת בגוף אחר? וצדדי הספק הם כמבואר לעיל.

אי נמי, (427) האיבעיא השניה היא כשלא נפל בו מום, אלא נאכד, ונתכפר באשם אחר, ונמצא הראשון, וניתק זה הראשון מאשם לעולה, ומיבעי ליה: מהו שיחזור וימיר בו באותו ראשון שהוא קדושה אחרת באותו הגוף? וצדדי הספק הם כמבואר לעיל.

426. תי"ו פתוחה, מ"ם סגולה, מלשון תמורה.

427. גירסת השיטה מקובצת.

428. גירסת רש"י.

429. גירסת השיטה מקובצת.

430. גירסת הגר"א והרש"ש.

431. גירסת הגר"א והרש"ש.

432. גירסת השיטה מקובצת.

יתכן לומר, שאף על גב דקדושה⁽⁴³⁵⁾ אחרת היא, מכל מקום, כיון דאותו הגוף הוא — אין חוזר וממיר.

וללשון זו לא מיבעי ליה ב"שני גופין ושתי קדושות" [ופשיט ליה שחוזר וממיר⁽⁴³⁶⁾], אלא בתחילה מיבעי ליה ב"שני גופין וקדושה אחת", ולפי שמסתבר לו שאין חוזר וממיר — שוב איבעי ליה ב"גוף אחד ושתי קדושות".

ומסקינן: תיקו, והאיבעיות לא נפשטו!

הגמרא מביאה דיון דומה, בעית רבי אבין וקושיא אביי בשתי לשונות, בבלי וירושלמי, לגבי הוספת "חומש".

אמרה התורה [ויקרא כז] "ואם כל בהמה טמאה [בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים

ואם תימצי לומר, אם נפשוט שהדין גוף אחר⁽⁴³³⁾ אף על פי שהוא גוף אחר, מכל מקום, כיון דבאותה קדושה קאים, הלכך, אין חוזר וממיר —

אלא, כלומר, אם אכן מסתבר לומר, שמאחר והקרבת השני עומד בקדושת הראשון — אין חוזר וממיר על השני. עדיין יש למיבעי בעייתו השנייה: הפריש אשם להתכפר בו, ולא הומם אלא נאבד, ונתכפר באשם אחר, וניתק זה הראשון לעולה — מהו שיחזיר וימיר בו? וצדדי הספק הם: מי אמרינן: כי אין ממיר וחוזר וממיר, במה אמר רבי יוחנן כן, הני מילי, דברים אלו אמורים, באותו הגוף באותה קדושה⁽⁴³⁴⁾, אבל אותו הגוף בקדושה אחרת, הואיל ונתחלפה הקדושה [נהרי באיבעיא הראשונה הסתבר לנו לומר שאם נשאה הקדושה אינו חוזר וממיר, משמע שדין תמורה תלוי בקדושה, ואם נתחלפה הקדושה] חוזר וממיר. או דילמא,

ועיין לקמן [הערה הבאה] פירוש הגמרא לפי שתי הגירסאות "אחר" ו"אחד".

434. גירסא זו אתי שפיר לפי פירוש רש"י המבואר לעיל [הערה הקודמת].

ולפי גירסת השיטה מקובצת והגר"א — צריך לדחוק כמו שכתב הגר"א שהלשון אינו מדויק, ועיקר הדגש הוא על: באותה קדושה. או שצריך לתקן הגירסא.

435. גירסת השיטה מקובצת.

436. ראה לחם משנה [פרק ז מהלכות ערכין הלכה ו] לגבי האיבעיא הבאה. וצריך בירור אם גם לגבי חוזר וממיר הוא כן.

433. כן היא גירסת השיטה מקובצת והגר"א והרש"ש. כלומר, לדעתם, נקטה הגמרא בדרך "אם תמצי לומר" שבכל הש"ס שהאיבעיא הנוכחית עולה על הקודמת, ואם נפשוט את הקודמת ב"שני גופים וקדושה אחת" עדיין יש למיבעי ב"שתי קדושות וגוף אחד".

אבל ברש"י כתוב כאן "אחד" [ועיין בהגהות מראה כהן המציע לתקן הגירסא גם ברש"י]. והנראה לבאר, שרש"י מפרש איבעיא זו שאינה עולה על האיבעיא הקודמת, אלא על עיקר דינו של רבי יוחנן. דהיינו: עד כאן לא אמר רבי יוחנן שאינו חוזר וממיר אלא ב"אותו הגוף ואותה הקדושה", אבל כשנתחלפה הקדושה יתכן שחוזר וממיר עליו. [ואינו דומה לכל "אם תמצי לומר" שבש"ס].

חיללו על בעלת מום אחרת – הוא "הקדש שני" ואינו מוסיף חומש על ערכה.

ב. הקדיש בהמה לקרבן ולא נפל בה מום, אלא שהומרה באחרת – הרי זו האחרת "הקדש שני", ואם הוממה אינו מוסיף חומש על ערכה.

אמר רבי יהושע בן לוי: הקדש ראשון מוסיף חומש, ואין הקדש שני מוסיף חומש.

אמר רב פפא: מאי טעמא דרבי יהושע בן לוי? אמר קרא [שם] "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו". ודרשינן, מקדיש מוסיף חומש, ולא המתפיש.

בעי רבי אבין: הפריש אשם להתכפר בו, והומם וחיללו⁽⁴³⁸⁾ על אחר, וכיון שהוא הקדש ראשון – הוסיף עליו חומש, ואבד ונתכפר באשם אחר, ונמצא זה האשם השני שעליו נתחלל הראשון, וממילא ניתק זה לעולה. ועתה גם הוא הומם ובא לחללו – מהו שיוסיף עליו חומש? וצדדי הספק יבוארו בהמשך.

אמר אבין: מאי קא מיבעי ליה לרבי אבין? כלומר, אבין סבר שהכל בעיא אחת, ועל זה הקשה מה הן סברות הספק, ותירץ שהן שתי

תמימים יוצאין לחולין בפדיון, אלא אם כן הוממו. רש"י אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' – והעמיד את הבהמה לפני הכהן. והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע – כערכך הכהן כן יהיה. ואם גאל יגאלנה – ויסף חמישיתו על ערכך".

לימדך התורה שהפודה בעלת מום מוסיף חומש על ערכו שהעריכו הכהן, ויקנה קרבן מדמי הראשונה בתוספת חומש.

ולאו דוקא הפודה בהמה שהוקדשה לקרבן ונפל בו מום, אלא כל הפודה הקדש אפילו מקדשי בדק הבית – מוסיף חומש. כמו שנאמר שם בתורה "ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לה' – והעריכו הכהן בין טוב ובין רע, כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום. ואם המקדיש יגאל את ביתו – ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו".

במה דברים אמורים? ב"הקדש ראשון", כלומר, בבהמה זו שהוקדשה ונפל בו מום, אבל ב"הקדש שני" – אינו מוסיף חומש.

"הקדש שני" כיצד?

א. המקדיש⁽⁴³⁷⁾ בעלת מום לבדק הבית אם בא לפדותה ולהוציאה לחולין – מוסיף חומש, לפי שהוא "הקדש ראשון". ואם

מוסיף חומש, והיא מתפרשת לגמרי כמו הסוגיא הקודמת לגבי "חוזרין וממירין".

לפי שיטת הגר"א מתיישבות כמה גירסאות, וכמה נוסחאות בגמרא. ומאידך, גם לפי דרכו בקודש יש לתקן כמה גירסאות.

438. גירסת השיטה מקובצת, וראה תיקון הגירסא בהגהות הב"ח ובהגהות הגר"א.

437. הסוגיא מבוארת על פי רש"י ושיטה מקובצת ושאר מפרשים, ולפיה הקרוי בסוגיתנו "הקדש שני" פירושו בשני אופנים המבוארים. ולפי פירוש זה הותאמו הגירסאות השונות, וחלק מהן מנוגדות מן הקצה אל הקצה.

אבל הגר"א חולק על רש"י ומפרש את כל הסוגיא רק לענין תמורה, כלומר ש"הקדש שני" הוא התמורה בלבד, ועליו איבעיא להו אם

איבעיות נפרדות.

חומש⁽⁴⁴²⁾.

אי "שני גופין וקדושה אחת" קא מיבעי ליה, כגון: הפריש אשם להתכפר בו, והומם⁽⁴³⁹⁾ וחיללו והוסיף עליו חומש, לפי שהוא הקדש ראשון, ובדמים אלו קנה קרבן אחר לאשם, ואותו השני גם הומם —

על כן, מקשה אביי: תיבעי ליה, היה יכול למיבעי בלא נתכפר?

וממשיך אביי: אי "שתי קדושות וגוף אחד" קא מיבעי ליה, כגון: הפריש אשם להתכפר בו ולא הומם ולא חיללו אלא שנאבד, והפריש אחרת ונתכפר בו, ונמצא הראשון וניתק לעולה, ואותו עולה נפל בו מום ובא לפדותו. ועתה מיבעי ליה: האם מוסיף עליו חומש.

וצדדי האיבעיא הם: הצד לומר שמוסיף חומש, הוא משום שעד כאן לא קאמר רבי יהושע בן לוי שעל הקדש שני אינו מוסיף חומש, אלא כגון במתפיס "בעלת מום" לבדק הבית בהקדש ראשון, וחיללו אותה בבעלת מום אחרת לבדק הבית, והואיל ולא נתחדש בה כלום, שום קדושה חדשה לכך אינו מוסיף עליה חומש. מה שאין כן במתפיס תם בבעל מום שאינו ראוי למזבח, ועתה התם ראוי למזבח [כלומר, בשעת ההתפסה טרם שנפל גם בו מום] קדושה חדשה היא, ושוב אפשר לקראותה "הקדש ראשון"⁽⁴⁴⁰⁾ הלכך, אם הומם מוסיף עליו חומש.

וצדדי הספק הם: הצד לומר שאינו מוסיף חומש הוא: משום שהוא "הקדש שני", שהרי כבר נתכפר באחר, והוא "טפל" לאשם ההוא שנתכפר בו. הלכך, אינו מוסיף חומש —

והצד לומר שאינו מוסיף עליו חומש, הוא כיון שקדושה אחת היא עם הקודם לו שעליו נתחלל, ועליו כבר הוסיפו חומש⁽⁴⁴¹⁾ אלא שהוא גוף אחר — הוי "הקדש שני". הלכך, אם הומם — אינו מוסיף עליו

והצד לומר שמוסיף חומש הוא: כיון שעתה קדושה אחרת היא, הוא עולה והקודם לו הוא אשם, ואינו טפל לו, וביחס אליו הוא "הקדש ראשון". הלכך, מוסיף חומש.

על כן, מקשה אביי: תיבעי ליה⁽⁴⁴³⁾ בלא הומם!⁽⁴⁴⁴⁾

ומקשה אביי, כמבואר, מה היא בעייתו

439. ובלא הומם לא יתכן בו פדיון כלל.

440. על פי השיטה מקובצת והצאן קדשים.

441. כן מדויק בגמרא לקמן וברש"י.

442. גירסת רש"י.

442. וביתר ביאור: לפי מהלך זה, הסברא היא כגודל התחלפות הקדושה — כן גודל יצירת קדושה חדשה, שאינו "טפל" להקדש ראשון,

443. גירסת רש"י.
444. הקשה השיטה מקובצת [בתוספת ביאור]: בשלמא ב"שני גופין וקדושה אחת" יש

העיקרית, והיה לו למיבעי אותה בלבד, והשנייה תובן ממנה?

ומתצינן: **ורבי אבין, חדא מגו חדא קמיבעיא ליה.** שתי בעיות נפרדות הן מקודם איבעי ליה ב"שני גופין וקדושה אחת", וצדדי האיבעיא הם כמבואר לעיל. ואחר כך מיבעי ליה: **אם תמצוי לומר, ש"שני גופין וקדושה אחת", לא מוסיף חומש, משום דבהחיא קדושה איתוסף בה חדא זימנא חומש, כבר הוסיפו עליו חומש בחילול הראשון-**

אם נישאר במסקנא זו עדיין יש למיבעי: **"שני גופין ושתי קדושות" — מהו, (445)** האם מוסיף חומש?

וצדדי הספק הם: הצד לומר שמוסיף חומש, הוא: הואיל והוא גם גוף אחר וגם קדושה אחרת, והרי הוא קדושה חדשה לגמרי, שעדיין לא הוסיפו עליו חומש, ושוב אינו נקרא "הקדש שני", אלא "הקדש

ראשון" (446). הלכך, מוסיף עליו חומש.

והצד לומר שאינו מוסיף חומש, הוא: כיון שסוף סוף הוא בא מ"כח" הראשון, הרי הוא "הקדש שני". הלכך, אינו מוסיף עליו חומש (447).

וכל זה מיבעי ליה לרבי אבין, ואת האיבעיא השנייה שאל בדרך "אם תמצוי לומר".

ומסקינן: **תיקו, האיבעיות לא נפשטו!**

הגמרא מביאה לישנא אחרת, והיא לשון הירושלמי. ומבוארת כמו לעיל לגבי תמורה, שרבי אבין אכן איבעי ליה שתי איבעיות נפרדות. הראשונה: ב"קדושה אחת ושני גופין", והשנייה: ב"גוף אחד ושתי קדושות". ואביי מקשה: מהו עיקר בעייתו, ולמה לא קא מיבעי ליה אחת מהן והשנייה תובן ממנה.

לישנא אחרת:

446. מורכב משתי גירסאות, השיטה מקובצת והצאן קדשים, ועיין ברש"ש ומראה כהן.

447. המשך דברי השיטה מקובצת מהערה לעיל.

השיטה מקובצת תירץ, שעצם ה"התנתקות" מאשם לעולה נותן לו שם "הקדש שני".

אם כן, מקשה, הרי כאן ב"שני גופין ושתי קדושות" גם כן ניתק מאשם לעולה, וזו כבר סיבה אחת להיקרא "הקדש שני" ולפטור מחומש, ועוד, שהרי על מקרה זה כבר ניתוסף חומש בחילול ראשון, וזו עוד סיבה לפטור מחומש. אם כן, למה מיבעי ליה, ואיזה צד יש לו לומר שמשלם חומש?

צד לומר שאינו מוסיף חומש, הואיל ואם אכן קדושה אחת היא עם הקודם — כבר הוסיפו עליו חומש בחילול ראשון, על כן, אינו מוסיף חומש בחילול הנוכחי שהוא המשך להקודם — מה שאין כן, ב"שתי קדושות וגוף אחד", ומעולם לא נתחלל ולא הוסיפו עליו חומש — איזה צד יש לומר שעתה לא יוסיפו עליו חומש? ומתיר: עתה, לפי צד זה, סוברת הגמרא, שכל זה נכלל בשם "הקדש שני". פירוש: עצם ה"התנתקות" מאשם לעולה — נותן לו שם "הקדש שני" שעליו אמרה התורה שאינו מוסיף חומש.

445. גירסת רש"י.

אי "גוף אחד באותה קדושה", ואם מיבעיא ליה בעייתו הראשונה, קשה: לא⁽⁴⁵⁰⁾ ניבעי "ונתכפר", כלומר, בעייתו השנייה?

ומתריצין: ורבי אבין, אכן, כל האיבעיות הללו מיבעיא ליה, וחדא מנו חדא — קא מיבעיא ליה, ואבעיות אלו הם בדרך של "אם תמצי לומר". כלומר, אף אם נוכיח ממשנה או ברייתא או סברא לבעיא אחת, עדיין יש למיבעי בעייה אחרת.

בעייתו הראשונה היא: הפריש אשם להתכפר בו, והומם וחיללו על אחר, ושילם עליו חומש, ועתה גם אותו אחר הומם, מהו שיוסיף עליו חומש?

אי אמרינן, מפני שיש לומר, כמבואר לעיל, שעד כאן לא אמר רבי יהושע בן לוי שאינו מוסיף חומש על "הקדש שני" אלא באשם קמא, כלומר,⁽⁴⁵¹⁾ בהקדש בעלת מום לבדק

בעי רבי אבין: הפריש אשם להתכפר בו, והומם וחיללו על אחר והוסיף עליו חומש וגם השני הומם, מהו שיחזור ויוסיף חומש⁽⁴⁴⁸⁾? וזו האיבעיא הראשונה ב"שני גופין וקדושה אחת". וצדדי הספק מבוארים לעיל ויבוארו בהמשך.

אי נמי⁽⁴⁴⁹⁾, והאיבעיא השנייה היא ב"גוף אחד ושתי קדושות": הפריש אשם להתכפר בו [ולא הומם ולא חיללון] ונאבד ונתכפר באשם אחר, ונמצא, וניתק זה הראשון לעולה והומם ובא לחללו, מהו שיוסיף עליו חומש? וצדדי הספק יבוארו בהמשך.

אמר אבין: הדין קא מיבעיא ליה, איזה מהן הוא עיקר בעייתו? אי "קדושה אחרת באותו הגוף" קא מיבעיא ליה, אם עיקר בעיית רבי אבין הוא בעייתו השנייה, קשה: לא ניבעי ליה "הומם", כלומר, בעייתו הראשונה —

וככל שהוא פחות "טפל" אליו חל עליו "שם" "הקדש שני", וזו סיבה לפטור מחומש. ומאידך, יתכן לומר סברא נגדית, שכל שמתרחק יותר מקדושה ראשונה — נעשה עצמאי יותר. וחלה עליו הגדרה של "הקדש ראשון".

448. גירסת הצאן קדשים.

449. גירסת השיטה מקובצת.

450. מכן ועד סוף הסוגיא מוגה על פי גירסת השיטה מקובצת, הב"ח, ברכת הזבח והצאן קדשים.

451. הגר"א כותב שתירגום "אשם קמא" לבעלת מום שהוקדשה לבדק הבית, הוא דחוק מאוד. וזו אחת הסיבות שהגר"א מפרש פירוש

וביתר ביאור: מה נפשך! מה סובר רבי אבין? אם סובר ש"התנתקות" מאשם לעולה גורמת לפטור חומש — הרי בשני גופין ושתי קדושות הרי "התנתקות" לפניך! ואם ה"תשלו" שכבר שולם גורם לפטור חומש, הרי "תשלו" לפניך. ומאיזה צד יש לחייבו בחומש? ומתרץ [בתוספת ביאור לפענ"ד]: ברור שמחמת ההתנתקות יש צד לומר שהיא הקדש שני [וזה האיבעיא ב"שתי קדושות וגוף אחד"], וכן ברור שהתשלו"ם שכבר שולם עליו גורם לפטור חומש [וזה האיבעיא ב"שני גופין וקדושה אחת"], אלא שיש צד שלישי לומר שהיות ונתרחק מרחק גדול כל כך, ואינו "לא אותו גוף ולא אותה קדושה" — הריהו דבר מיוחד לגמרי, ומחמת כן נקרא "הקדש ראשון".

כלומר, בבעיות אלו ישנם "דבר והיפוכו". יש צד לומר שככל שמתרחק יותר מהקדש ראשון,

לא אמרינן שאינו מוסיף חומש, אלא מוסיף חומש.

או דילמא, שמא יתכן לומר, כיון דאותו הגוף הוא, והוא טפל לראשון, אינו מוסיף חומש. ושתי איבעיות אלו איבעי ליה לרבי אבין בדרך "אם תמצי לומר", ולא איבעי ליה כלל ב"שני גופין ושתי קדושות". (453)

ומסקינן: תיקו, האיבעיות לא נפשטו!

ומענין לענין מביאה הגמרא דיון אחר בענין חומש.

אמרה תורה [שם] במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית, "ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' והעמיד את הבהמה לפני הכהן. והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע כערכך הכהן כן יהיה. ואם גאל יגאלנה ויסף חמישיתו על ערכך".

ולכאורה הפסוקים סותרים. שברישא נאמר "כערכך הכהן כן יהיה", ואילו בסיפא נאמר "ויסף חמישיתו על ערכך"?

ודרשו חכמים [תורת כהנים], שמה שנאמר "כערכך הכהן כן יהי" — היינו: לשאר כל אדם הבא לקנותה מיד הקדש. ומה שנאמר "ואם גאל יגאלנה" — היינו: בבעלים החמיר הכתוב להוסיף חומש.

הגמרא דנה בהפריש קרבן כדי שיתכפר בו

הבית וחיללו על אחר, ועתה בא לחלל את השניה. והואיל ובשניה לא נתחדש כלום, הוא דאינו מוסיף חומש. אבל בגוף אחר, אף על גב דקאים באותה קדושה, וכבר שילמו עליו חומש, מכל מקום, הואיל ובגוף האחר נתחדש בה קדושה חדשה, שהראשונה לא היתה ראויה אלא לדמיה, וזו היתה ראויה למזבח — הלכך יש צד לומר שאכן מוסיף עליו חומש —

או דילמא, שמא יתכן לומר: כל שהוא באותה קדושה, והוא טפל לראשון, אינו מוסיף חומש. ואיבעיא זו היא ב"שני גופין וקדושה אחת".

ובעייתו השנייה היא ב"שתי קדושות וגוף אחד": ואם תימצי לומר, אם נפשוט הבעיא הקודמת, ונאמר, הדין גוף אחר, גוף אחר זה, כיון דבאותה קדושה קאים — אין מוסיף חומש. עדיין יש למיבעי בעיא אחרת, והיא: הפריש אשם להתכפר בו ונאבד ונתכפר באשם אחר, ונמצא, וניתק זה הראשון לעולה, מהו?

וצדדי הספק הם:

כי יש סברא לומר, כי אמרינן שאין מוסיף חומש, הני מילי רק אותו הגוף (452) באותה קדושה, והואיל והוא באותה הקדושה, והוא טפל לקודם לו, אינו מוסיף חומש. אבל אותו הגוף בקדושה אחרת, וניתק מאשם לעולה, יש סברא לומר שעל קרבן עולה זה

453. וכתב הלחם משנה [שם] שפשוט לו שמוסיף חומש.

אחר וחולק על רש"י.

452. גם כאן צריך לומר שהנוסח לא מדויק כבהערה לעיל.